

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna pretplata 2 K 40 h

Oglasi 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Hain, Pula

Subota, 8. travnja 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 268

Istarski zemaljski sabor raspušten.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 7. travnja. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko i jugoistočno bojište.

Nema osobitih događaja.

Talijansko bojište.

Na primorskoj je fronti uzdržavao neprijatelj jučer po podne žestoku topovsku paljbu, koja je protiv tolminskog mostobrana potrajala i preko noći. Sjeverni je dio grada Gorice bio ponovno bombardovan iz teških topova. Nad Postojnom kružala su 2 talijanska ljetala, te je jedno od njih bacalo bezuspješno bombe. U tirolskom pograničnom području došlo je na više mjesta do malenih bojeva. Na Rauchkopfel planini bilo je uspjele neprijateljskim odjeljenjima ovih posljednjih dana, da se utvrde na sedlu brda. Prošle su ga noći pročitile naše čete od neprijatelja, te su zarobile 122 Talijana sa 2 časnika i zaplijenile 2 strojne puške. Sjeverno od doline Sugana napale su jače neprijateljske čete naše položaje kod S. Osvada. Neprijatelj je bio suzbijen, te je pretrpio velikih gubitaka. Istu su sudbinu imale neprijateljski navalni pokušaji u odsjeku doline Ledro. Sjeverno od klanca Tonale uništili smo današnje noći minama nekoliko novo iskopanih talijanskih jaraka.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 7. travnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Po ljutoj borbi zaposjeli smo engleske lagumske rupe južno od S. Elói. Više neprijateljskih napadnih pokušaja protiv naših položaja u šumama sjeveroistočno od Avoucourta nije se dalje razvilo od prvih početaka ili od uzaludnih djelomičnih ispada. Ni istočno od Moze nijesu mogli Francuzi da provedu svojih navalnih namjera protiv naših utvrda u šumi Caillette, koje mi čvrsto držimo u našim rukama. Njihove čete, koje su bile već pripravne za osnovanu navalu, bile su velikim uspjehom zahvaćene od naše topovske vatre.

Istočno bojište.

Južno od Naročkog jezera bile su nještimske ali žestoke ruske navale osujećene. Neprijateljsko je topništvo pucalo jako živahno na jednoj i drugoj strani Naročkog jezera.

Balkansko bojište.

Položaj nepromijenjen.

Vrhovno vojno vodstvo.

Brzobjavi.

Austro-Ugarska.

Istarski zemaljski sabor raspušten. Dvorski savjetnik Alojz Lasciac predsjednik nove zemaljske upravne komisije.

Beč, 7. (D. u.) Wiener Zeitung objavljuje carski patent, kojim biva istarski zemaljski sabor raspušten, a istodobno i carski patent, kojim se određuje, da mjesto zemaljskog odbora, vodi zemaljsku upravu zemaljska upravna komisija. Istodobno bijaše objavljen i statut zemaljske upravne komisije. Car je imenovao dvorskog savjetnika Alojza Lasciaca predsjednikom zemaljskog upravnog odbora za Istru.

Njemačka.

5705 milijuna maraka za četvrti ratni zajam.

Berlin, 6. Kako bijaše službeno objavljeno, bilo je do utorka uplaćenih na četvrti ratni zajam 5705 milijuna maraka. U toj svoti nijesu sadržani oni iznosi, koji su bili izvan Berlina utrak u jutro uplaćeni. Društva za zajmove sudjelovala su kod četvrtog ratnog zajma do 31. užujka sa svotom od 118 milijuna maraka.

Rusija.

Rusko vojno ministarstvo.

Geneva, 6. Pod naslovom „Polivanov u nemilosti“ ocjenjuje „Journal de Geneve“ u nekom tobože iz krugova dame dolazećem članku, sposobnosti novoga ratnoga ministra Švajeva, koji da je podao dostatnih dokaza o svojoj pravednosti, ali da se nije pokazao dosta sposobnim u vođenju svih službenih grana. Po svojoj prilici da se je Švajev previse specijalizirao u upravnju sturici.

Članak svršava pitanjem, koje je obzirom na prekinute ruske ofenzive vrlo značajno, zašto nije nekadašnji prvi Polivanov prisjednik, general Beljoev, koji ima sve sposobnosti za vojnoga resorta, naslijedio svoga prijašnjega poglavara.

Iz dume.

Postupanje sa inozemskim narodima. — Reakcionarna borba protiv ministru za narodnu prosvjetu. — Ministarski prometni program. — Nove željeznice. — Slabo stanje prometa.

Petrograd, 6. U sjednici dume od 15. (28.) ožujka odgovorio je Volkonski na neko poljsko pitanje, da je vlada pripravna, da izradi zakonske predloge o odstranjenju dosadašnjih nepravdi prema poljskom pučanstvu. Svezizki zahtijevaše, da se pitanje riješi tekom sadašnjega zasjedanja, jer je inače vladino obećanje bez vrijednosti.

Zastupnik Kainis zahtijevao je proširenje prava za Litvance. Predsjednik dume je odgovorio, da se mora o litvanskom pitanju još osobito raspravljati.

U raspravi o troškovima ministarstva za narodnu prosvjetu opazio je Gurevič, da je odstranjenjem Židova od zdravstva došlo ovo važno polje u ruke neiskusnih djaka.

Markov II. držao je govor, u kojem je izgradio „židovsku samovlast“ na ruskim visokim školama, gdje je djelom 80 do 90 postotaka židova. Govornik je zahtijevao, neka posebna komisija nadzire škodljivo djelovanje ministra za nastavu Ignacijeva, koji da pročežira tuđe narodnosti, čime je ciljao na vijećanje desnice od 12. (25.) ožujka, na kojemu je bio naviješten boj proti Ignacijevu, koji da u dumi uživa preveliku popularnost. Čenkeli, koji je prosvjedovao proti pogromnom govoru Markova, i Jenikajev govorili su za jednakopravnost muhamedanaca u ruskom školstvu.

U čitanju proračuna prometnoga ministarstva razvijao je prometni ministar Trepov, ministarski program. Rad ruskih željeznica, od kojih se 6000 vrsta nalazi u neprijateljskim rukama, poskoćio je tekom rata za 40 postotaka. Kao veliki napredak označio je željeznicu prugu do Argangelska i gradnju željeznice na Murmansku obalu.

Nova pruga preko Kole bit će dovršena u travnju, a ona do od leda prošle Katarinske luke svršetkom godine. Uza sve financijalne poteškoće iza rata bit će iskorišćavanje zemaljskog bogatstva omogućeno jedino upotupnjenjem željeznica i državnih cesta. K tome pripada i proširenje tehničke obuke i gradnje tvornica kao što i dostatni djelokrug privatne inicijative. Krvnja na taktičnom slabom stanju prometa leži samo u nedovoljnom razvoju željezničkih mreža. Nijesu dakle opravdane općenite tužbe o posvemašnjoj propasti prometa.

Glavna sibirska pruga bila je pred malo opskrbljena novim silijnim strojevima te mnogim vozovima, te se je također sve poduzelo za dobavu nužnog goriva. Stvorena je osnova o izgradnji petrogradskog željezničkog središta, o moskovskoj kružnoj pruzi, o novoj željeznici Petrograd-Rybinsk, kao što i o boljem iskorišćenju povodnih puteva po sjevernoj Dvini, po Volgi i po Dnjepru.

Ministar je spomenuo po tom, da nije istina, da su željeznički činovnici neradni i podmitljivi, te je kazao, da je već sastavljena osnova za poboljšanje stanja nižih namjestnika.

Na ta optimistička izkazivanja prometnog ministra opazio je zastup. Herzenović (naprednjak), kako leži bez koristi nagomilano silno vozova na raznim prometnim središtima, te kako uslijed toga imađe mnogo drugih postaja bez vozova, da se je ustavio svaki teretni promet. Trgovina je zapela, roba mora da se kvari po kolodvorima. Govornik je kritizirao upravu željeznica, što se je više puta pokazala nedoraslom svojim teskim zadacima.

Događaji na moru.

Potopljen engleski parobrod.

London, 7. (D. u.) Reuterov ured javlja, da je bio torpedovan od njemačke podmornice

parobrod Zent. Nastradalo je 50 ljudi posade, a spasio ih se je 9.

Engleska.

Engleski izvještaj o njemačkoj zračnoj navali.

London, 7. (D. u.) Službeno. Kod juče-rašnje su navale na istočne grofijeve sudjelovala 3 Zeppelin. Prva je navala bila suzbijena va-trom obrambenih topova. Nakon što je prvi Zeppeli-n bacio 5 bomba, a da nije prouzročio nikakove štete, niti ikoga ozlijedio, bio je taj Zeppelin, kako nam se javilo, pogodjen topovskim hicem. Drugi Zeppelin nije bacio nijedne bombe. Treći je Zeppelin prouzročio samo neznatnih šteta. Bilo je ukupno izbačeno 24 požarnih i 24 raspršljivih bomba. Jedno je dijete ubijeno; 2 su muskarca, 1 ženska i 5 djece ranjeni.

Neutralne države.

Zaštita pred inozemskom konkurencijom u Americi.

Washington, 6. Predsjednik Wilson i jedan vodja većine u zastupničkoj kući, Kitehin, složili su se obzirom na opći sadržaj zakona o nepoštenoj konkurenciji, kojim se ima doći u su-sret prilikama poslije rata. Na inozemsku robu, koju se u Sjedinjenim državama cijenije prodava nego što iznaša tržna cijena u zemlji, iz koje se ona dovlađa, udariti će novi zakon dostatnu carinu, čime će se prodajna cijena u Sjedinjenim državama izjednačiti sa visinom tržne cijene do-tične robe u tuđjoj zemlji.

Neprijateljski ratni izvještaji. Rusija.

Petrograd, 4. Službeni izvještaj iz 3. o. mj.:

Zapadna fronta.

Po poldrugsatnom pljuskovitom pucanju svo-jeg teškog i lahkog topništva navali je njemačka pjesadija na ueskškliški mostobran; bili su suzbijeni. Kod Dvinskoga i južno od njega među-sobno opstrjeljavanje. Velika topovska djelatnost na mnogim odsjecima vojske generala Everta. Tekom jučer poduzete njemačke ofenzive u okrugu sjeverno od Baranoviškog kolodvora pucao je neprijatelj prskavinim tanjetima. U okolici Biako-viči poduzelo je jutrom 2. travnja znatne njemačko odlijeđenje, nakon što je prešlo rijeku Ščuru, napadajući protiv jedne od naših četa. Ta je ofen-ziva bila suzbijena. Na mnogim odsjecima fronte kao što sjeverno i južno od Polesja živahna djelatnost neprijateljskih ljetala. Rijeka i potoci nabujavaju sve to više.

Kaukaska fronta.

Na primorskoj sva kaukaskoj fronti zarobili preko 100 askera. Tokom smo naše ofenzive pre-sli dolinu gornjeg Čoroka, te smo osvojili silno utvrđene brdine, što se dižu nad morem do pre-ko 10 tisuća noga. Zarobili smo tursku satniju. Za proganjanja neprijatelja u okolici manastira Zurbekarapit zaplijenili smo skladište turskih čelora i povećih zalihaa oružja. Jugoistočno od Musa u blizini Mahubank raspisala su naša odje-ljenja više turskih konjaničkih odlijeđenja.

Francuska.

Paris, 4. Službeno izvještaje u 3 sata poslije podne glasi:

U Argonama pucali smo na njemačke polo-žaje, osobito u okolici Montfaucon i Malancourta. Zapadno od Moze prilikom žestoke topovske borbe od Avoncourta do Malancourta. Istočno od Moze protekla je noć razmjerno mirno. Nijemci ne po-duzimlju nikakvih navalnih pokusaja protiv fronte Douaumont-Vaux, koju smo svojim protunavala-ma opet uspostavili. Naše su baterije vrlo djelo-valno osvojile u tom kraju; neprijatelj je tek slabo odvlačao.

U 11 sati u noći. Zapadno od Moze pone-srećio se je sasvim neprijateljski napadaj, koji je bio oko 2 sata po podne upravljen protiv sela Haucourt. Istočno od Moze pucanje se je opet nastavilo tekom dana velikom žestinom. Na našoj fronti od Douaumonta do Vaux upravili su Ni-jemci u 3 sata po podne vrlo žestoku navatu protiv naših prvih redova, koji se prostiru od pri-like 300 metara nad selom Douaumont. Navalne

rojeve, koji su jedan za drugim slijedili i za ko-jima su dolazila malena navalna odlijeđenja, po-kosili smo svojom zapornom, strojevnim i pušca-nom vatrom, da su morali ostati u neredu utedi u sumu Chauffeur, gdje je naše topništvo usre-dotočenom vatrom zadalo neprijatelju znatnih gu-bitaka. Sjeverno od sume Gaillete čete su tekom dana navaljivale. U Woeveru topovski bojevi. U Vogeziama pokušali su Nijemci po zivahnoj pu-cnjavai protiv naše fronte jugoistočno od Obersepta, da se približe našim okopima, ali smo ih na-šom vatrom prisilili, da se u svoje okopke po-vrate. U noći pred 4. o. mj. bacilo je naše lje-talo 34 granate na kolodvor u Audun le Romanu.

Italija.

R i m, Službeni izvještaj od 5. U odsjecima Tren-tino i Alto Adize običajna artiljerijska djelatnost. U području Cristalla je neprijatelj, nakon čvrste artiljerijske priprave, izrsio novu, žestoku navalu na naše nove položaje na Rauchkopfenu. Bijase suzbijen uz teške gubitke te je ostavio u našim ru-kama nekoliko zarobljenika. Na gornjoj i srednjoj Soči jaki artiljerijski boj. Neprijateljski odjeli, koji su htjeli provesti protiv naših vrsta istočno Pod-sabolina, bijahu suzbijeni i raspršeni. Jučer su neprijateljska ljetala kušala, da se dignu nad Ve-ronu, ali su bila odmah potjerana prema sjeveru. Drugim je ljetalima uspjelo baciti na Bassano, nekoliko bomba, koje su ubile dvoje djece. I u području donje Soče i u laguni kod Grada izvr-sio je neprijatelj zračne polete, te je bacio neko-liko bomba na malene krajeve. Naša artiljerija i obrambena ljetala potjerala su natrag neprijateljska ljetala, od kojih se se dva snavratila za vlastitim linijama.

Smrt srpske omladine.

Dopisnik je turskog lista Stampa, Ferri Pi-sani, bio svjedokom uzmicanja srpske vojske pred Mackensenovim četama i samrtno borbe srpskog naroda. Ali sav užas u tom umiranju naroda is-čezava pred onim, što je vidio kasnije i što opi-suje evo ovako:

Najtužnijim sam sliku vidio u selu Nido na otoku Krfu. Kad se je srpski narod spremao na smrt, po selima je u Staroj Srbiji pozivao lubunaj 17-, 16- i 15-godišnje dječake. U isto vrijeme, kad su vojsku i archive otpremali preko granice, nastojali su, da saberu buduće mužve, koji bi nosili pasku i branili domovinu. Već u cvjetu su ih mladosti uvrstili u armadu, jer niko nije mo-gao da znae, kako dugo će trajati rat. Tako su sakupili armadu od kakovih 30.000 smrli posve-ćenih novaka. Toliko ih je bilo, kad su odiazili. Drugi, već uvježbani su vojnici na svom bijegu imali svoja sabirališta. Ma da je vladala u njiho-vim redovima još takva potištenost, ipak su se uvijek pokoravali zapovjedima, imali su još ča-snike, nekoje su pukovnije imale još zastave ili drugi koji bojni znak, oko kojega su se vojnici mogli da okupljaju. Nu ova armada dječaka nije imala ni zapovjednika, ni časnika, ni zastava, da, ničesa nije imala, niti hrane, da si utaji glad.

Na albanskoj je granici čekao na dječake ko-njanik. Ispružio je ruku prema zapadu sunca i doviknuo koloni:

— Samo naprijed u tom smjeru! Za mjesec čete dana doći do mora! Ondje čete dobiti ladje! I okrenuo je konja i odjasio do onih, koji su još preostali iznad i njegove pukovnije.

I tako su putovali ti novaci prema zapadu. Hodali su dan i noć. Na stotine je ih dječaka umiralo od umornosti, glada i zime. U svojim su taboristima ostavljali svako jutro mrtva tijelasa onih, koji su prošle večje legli bili na posljednji počinak. Nečuveno je, koliko nevolje, patnje i glada može da podnese čovječje biće. Dječaci su jeli travu i koru od drveta, ali do mora je došlo njih samo 15.000. Nato je došlo strašno ono vri-jeme čekanja. Mnogi i mnogi, koji je polunytvat prispio do obale Jadranskoga mora, srušio se je na zemlju i nije se više podizao.

Kad je prispjela ladja, da ih preveze na otok Krf, bilo ih je 9000, da, 9000 živih mrtvaca. Za dvadeset su i četiri sata vožnje bili na otoku. Ali i ta kratka vožnja stajala još mnogoga od njih života. Oni, koji su gladovali kroz toliko vri-

jeme, zapali su neočekivanoj smrti, izakako su se još jednom nasitili bili u svom životu. I ova tuž-na poslika živih mrtvaca bila je određena za celo Nido. Ovdje su pod maslinama i narančama iskreali one, koji su od te, smrti posvećene čete još preostali bili na životu.

Prošao je mjesec dana. Tko zna, koliko bi se ih nesrećnika bilo moglo još spasiti. Svaki bi od njih trebao bio sobu, krevet, bolničku opskr-bu, mlijeka i nužnu poslugu. Na Krfu svega toga nije bilo. U početku je ondje za sve, koji su umi-rali, bio jedan jedini liječnik. Doskora je došlo više požrtvornih muževa, no smrt se je već latila bila svoga groznoga posla. Prevelika nestašica svega oslabljala je od dana u dan sve više i više njihovu životnu snagu. Polagali su ih u postelje; umirali su. Pružali su im jesti, da si barem nekoliko utaje glad; umirali su. Imali su sunca, da si ogriju zamrznuća uda; umirali su. Slika groba. Isećivanje je smrti sve izjednačilo. Po satorima leže stisnuti jedan uz drugoga, a ži-vot polagano utrjuje u njima. Na njihovom licu nema više nikakova izražaja, samo oči su im si-rom otvorene, kao da gledaju nestajanje svih tih grozota.

U obalu stoji mrtvački brod San Francesco d'Assis. Čeka na tužan tovar mrtvih mladića, da ih daleko ondje potopi u moru. I kad je sav taj tovar mrtvaca ukrcao, kad je brod već spreman na žalosnu vožnju, tad ostalo brodovlje u luci pozdravlja i iskazuje posljednju počast mrtvima.

Kolike li ironije sudbine!

Svu tu četu mladih mrtvaca primb eto more u svoj grob i ti mrtvi su dječaci potomci onoga srpskoga naroda, koji je mislio, da će ga u nje-govim granicama ugušiti Albanci, Austrijanci, Ru-munji, Greci i Bugari. Srpske mladiće predavaju eto onomu istomu moru, do kojega su htjeli da prodru uz najveći napor nadčovječjih sila.

Veliki ljudi velikog doba.

III.

Ljudi četvornog saveza.

Uz četvorni savez su čitavi narodi tjesno jedan za drugog vezani, prema nadmoćnijom koa-licijom njihovih neprijatelja. I bas u taj jakoj, tjesnoj vezi leži nepobjedivost njihove snage. Od istočnog mora do obale Male Azije bori se danas jedna velika masa za zajednički veliki cilj. Nijemci, Austrijanci Bugari i Turci stoje danas u jedan front kao srednje evropska zajednica prema var-varstvu, koji dolazi sa istoka, i koje se združilo sa kulturom zapadne Evrope. da zajedno rade na djelu mirne i zlobe. U tužnjavi hitaka raste ova velika ideja sjedinjene Srednje Evrope, ideja koja je osvećena krvlju tisuća vojnika, koji se za nju bore i umiru.

Već danas, — kada mir stoji bojazljivo pred svijetom a ne usudjuje se da u nju udje — Sred-nja Evropa, ova najsašnija misao od svih misli, baca svoju sjenkua na zemlju i ulijeva neprijate-ljima strah i brigu od ove nečuvene snage, koja buja iz krvlju natopljenih bojnih polja. Veze, koje vezuju sve zemlje od Istočnog mora do male Azije, optelene su iz najsvejetjeg materijala, iz narodne krvi. Rat je bio tvorac, mir neće razoriti njegov rad već će ga samo još učvrstiti.

Na ovu veliku ideju rade danas ljudi četvornog saveza. Ne treba misliti, da se ova sred-nja Evropa sastoji samo u zapetačnim dugim ugovorima i pismenim uvjerenjima — ovakovo djelo se ne stvara pomoću polipsa, na njemu se zidaju generacije. Ljudi, koji prevode četvorni savez, postavljaju temelj, na kome će buduća vre-mena dalje rađati. Ljudi Entente — bilo na boj-nom polju, bilo za zelenim diplomat-kim stolom jesu zidari sadašnjosti, ljudi četvornog saveza jesu preduzimaci budućnosti. S toga ovi posljednji stoje mnogo više, njihove riječi i djela prodiru mnogo dublje u budućnost no djela vodja entente. Ovi su izazvali rat, da bi u sadašnjosti razorili djelo prošlosti, ali vodje četvornog saveza, kojima je rat nametnut, hoće u sadašnjosti da osnuju djelo budućnosti. Ta razlika postoji između njih i njihovih protivnika. Ovi su posli u rat da razore, ovi se bore da podignu.

Eto odmah u Bugarskoj vidimo dva velika preduzimača na poslu cara Ferdinanda i njegovog ministra predsjednika Radostlavova. U kneževu

radionicu još ne snijemo mi danas stupiti, to pravo zadržava sebi jedino historija — za današnji svijet stoji ministar predsjednik ispred svoga vladara, i on je onaj, koji u ime naroda radi i govori. Rad bugarskog državnika Radoslavova nije lak. Rana, koju je balkanski rat njegovoj zemlji zalao, jedva je zarasla, i bugarski narod, u kome iz starine leži blagodarnost prema Rusiji, nije dugo jasno vidjeo put pred sobom, koji mu je ukazala ova odlučujuća epoha historije. Uz ententu se borila Srbija, ona ista Srbija, koja je 1913. godine bugarskoj vojsci oduzela iz ruke nagradu za pobjedu. Ali za Srbijom je stajala i Rusija, čiji su vojnici u 1877. godini u klancu Šumla i pred Plevnom prolili krv za oslobođenje bugarskog naroda iz turskog ropstva. Rusofilstvo je još jako u zemlji, a ruska rublja je njihovu agitaciju jako polpomagala.

Rusija nije nikad mnogo birala sredstva za svoju politiku, nije stavljala pred svoju savjest, da postitje nemire u Bugarskoj i da podbada protivu kralja i vlade Atentat bombama u početku prošle godine, kao i proces zbog spjunjave koji se ovih dana vodio u Sofiji, jesu dovoljni dokazi za bezsvjetlost, kojom matuška Rusija hoće da natjera neposlušnu Bugarsku na poslušnost. Engleska i Francuska su je pri tom vjerno pratile i Radoslavov je imao mnogo teške časove, kad su diplomate entente usle sa svojim demaršem. Sa vatrenom maštom, koja im je nadoknađivala izgubljenu snagu pravih činjenica, crtali oni njemu slabe slike budućnosti.

Ali Radoslavov nije čovjek koji dopusta da mu se pomuti pogled i sud. Ententa je htjela da odvrati bugarsku vojsku od Mačedoije, dok joj je ukazivala pravac marširanja u Trakiju. I ovu Trakiju trebala je Bugarska istom da osvoji savšim sama ostavljena sebi. Ali se je Radoslavov pokazao vještijim diplomatom, nego cijelo društvo entente, koje je toliko na nj navaljalo. Učtivim osmjehom i sa pola odgovora znao je vjesto da ih zadiri, dok se je na miran način sporazumio sa Carigradom. Što mu je istom trebala da krv bugarskih vojnika, a, desu čbali Marice i tako direktnu vezu sa Dedeagazom dobio je on jednim potezom pera i još k tomu čbno prijateljstvo s Turskom, koje mu je dragocijenije bilo, nego sva zamjena budućnosti, koja mu je predložavala on entente. On je upoznao put, kojim da ide njegova otađbina i nije se dao ni za pedo od njega odvratiti. I kad su centralne vlasti zauzale neustajaviji udarac na Srbiju i kad je došlo vrijeme za otvoren rad, imadješe on hrabrosti da primi na sebe odgovornost i stavi bugarsku vojsku u pokret. Ali ne u pravcu na Trakiju, nego na Mačedoniju, gdje leže bugarska prošlost i njena budućnost. Tako mu je poslo za rukom da ispuni već stotine godina staru čežnju svoga naroda, i tako sebi zadobio pravo na besmrtnost.

Drugi su odnosi u Turskoj. „Bolesni čovjek“ bio je decenijama stalna figura u saljivim listovima, a Rusija kao i Engleska i Francuska samo su čekale momenat da on umre, te da one prime njegovo nasljeđe. Turčin nije bio gospodar u svojoj rodnoj kući i sa skrivenim gnjevom morali su da trpe, Osmanovi potomci, da im tudjini zapovjedaju. Oslabljena unutrašnjim razdorima zbog dugova zapadnim silama tako reći prodana, klouna, je stara Turska, — čije su paše nekada svoje konjske repove pružili čak do bečkih zidina, — i nije imala više snage da se brani od talijanskog drskog razbojничkog pohoda u 1912. godini i protivu narodne bure 1912. godine. Izgledalo je da će se srcem bolna Osmanova carevina zaista raspasti pod ovim užasnim udarcima sudbine, i da će postati plenom razbojnika koji na njega već požudno čekaju. Pa i same dobre turske patriote izgubile su srčanost i svaku nadu sa orijentaliskim fatalizmom priklonio se „bolesni čovjek“ pred kismetom. Ali se tada desi čudo. Jedan čovjek ga je vaskrsao, smeo i odlučan, kakvih je malo u ovim velikim danima, mlad i jak, vatri i oduševljen žarkim patriotizmom. Ovaj čovjek je bacio svoju mladost i svoju snagu prema kismetu, na terazije — i danas stoji Turska u pojednosnoj borbi na tri fronta, ona je sad probudjena, nova jaca. Mladi čovjek, koji je ovo čudo izveo, jeste Enver-paša.

Hrvatski narode!

Ponajljepši kraj hrvatske domovine zadlesila je teska nesreća. Kršno nese Primorje ljuto je postradalo radi velika potresa. Svaki nam danas donosi erne glasove o porušenim domovima, uništenom porodičnom ognjištu, bijednim beskućincima, jadnim marama i sirotama. Muževi su s

oružjem stajali protiv kletog neprijatelja na braniku rodjene svoje grude i divnoga hrvatskog mora, a ova kobna nevolja snalazi kod kuće marnе njihove žene i situu njihovih dječicu. Komu da se ne ražali, kada vidi toliku bijedu i jad porodica, kojima se oci i muževi, braća i sinovi tako junački bore za kralja i dom; tko da ne pregne svim žarom bratske ljubavi, svom spremnomu djelotvornom pomoći, kako bi ublažio toliku nesreću kraja Hrvatu nada sve dragocjena?

Hrvati! O nama se radi, o biseru našem, o kršnom, o marnom, čestitom i značajnom puku na hrvatskom žalu. On ne smije da gine, ne smije, da se samac bez utjehe nadje u teskoj svojoj bijedi, dok je nas ostalih Hrvata. Ako i nijesmo bogatuni, ono što imamo, rado čemo podijeliti s bratom, koji nam je najjači štiti protiv tudjinske najezde. Zagreba, srca Hrvatske, neiskazano se bolno kosnula ova elementarna nepogoda hrvatskoga biser-kraja. Da bi se dalo oduška hrvatskoj ljubavi i namakla potrebita brza pomoć, sastavio se potpisani odbor, da s dopuštenjem kr. zemaljske vlade stavi pripomoćnoj akciji na čelo, da se u pobrine za sabiranje dragovoljnih prinosu i da te milodare privede k svetoj njihovoj svrsi. Taj odbor poziva dom i rod, da se sjeti postradale svoje braće i da darom joj u pomoć priskoći. Milodari neka se šaju Prvoj hrvatskoj stedicnici u Zagrebu. Pored nje primat će ih i sve njezine podružnice. Podjedno umoljavaju se i svi drugi naši domaći novčani zavodi, da primaju te milodare i s iskazom ih svakih 14 dana šaju Prvoj hrvatskoj stedicnici u Zagrebu.

U Zagrebu, dne 17. ožujka 1916.

Odbor za pripomoć potresom postradalogo hrvatskog Primorja:

Grof Miroslav Kulmer, pravi tajni savjetnik, narodni zastupnik, predsjednik. Zvonimir Žepić, predstojnik kr. zem. vlade, odjela za narodno gospodarstvo, potpredsjednik. Cezar Akacić, narodni zastupnik, tajnik. Dr. Vinko Krisković, sveuč. profesor, narodni zastupnik, blagajnik.

Dr. Fran Barac, rektor kr. sveučilišta. Milivoj Crnadak, kr. dvorski savjetnik i upr. ravnatelj Prve hrvatske stedicnice. Janko Holjac, načelnik Zagreba i narodni zastupnik, dr. Edo Lovrić, sveuč. profesor, dr. Vladimir barun Nikolić Podrinski, narodni zastupnik, August Piscić, gradj. nadsavjetnik kr. zem. vlade, dr. Josip Siliveti, sveuč. profesor i narodni zastupnik, dr. Juraj Vrbanić, ravnatelj Prve hrvatske stedicnice.

Domaće vijesti.

Našim čitateljima. Kako se za lužne prilike našega lista zanima i ostalo hrvatsko novinstvo, donasmo evo ovđe doslovnu vijest uvaženih zagrebačkih „Novina“:

„Hrvatski List“ u Pulj. U broju od 1. ožujka sam list erta svoje prilike. Vrlo karakteristično i posve hrvatsko kazivanje. Prije se sazivali sastanci, činili proračuni, obećavale potpore, da se osnuje hrvatski list u Pulj. Sada, kada je osnovan bez ikje pomoći već samom žrtvom izdavača, većina čitnika tih skupština — list ne čita. Jedni ne čitaju radi tobožnje skupće, drugi radi slaba uređivanja, a svi skupa, jer su — Hrvati, s hrvatskim običajem, da svoje malo ljubve, manje razumijevaju, a nimalo ne polpomagaju.

List ima 340 pretplatnika, koji plaćaju. U prvij hrvatskoj općini Istre — u Kastvu, ne može kupiti „Hrvatskog Lista“, nego tko iz Kastva hoće da vidi list, treba ga naručiti kod trgovca g. D. Bačića u Matuljama.

Druekije se list tiska u 1800 primjeraka, a od ih — kako rekosmo — 340 plaća, ostalo, na dar, na zamjenu, u izgubljenje. Ako bi plaćalo svih 1800, ipak se ne mogu pokriti troškovi, jer list nema ognisa. Konačno list izračunava, da ima mjesečno hiljadu kruna deflata.

Bojna pošta. Uslijed odluke c. kr. ministarstva trgovine od 3. travnja o. g. br. 10233-P 16 od sad unapred ne primaju se privatni paketi vojne poste za urede vojne poste br. 8, 26, 32, 48, 53, 60, 61, 64, 65, 69, 73, 79, 88, 93, 98, 106, 112, 113, 123, 153, 157, 200, 217, 218, 221, 223, 224, 241, 242, 302, 304, 323, 502 i 620.

KINO
Crvenog križa
ULICA SERGIA BROJ 34.

Danas, 8. travnja 1916.

RASPORED:

Mrtvi žute, drama. Henny Porten u glavnoj ulozi.

Leptir, šuloigra.

Početak prve predstave u 2:20; zadnje 6:30

ULAZNINA: I. prostor K 1; II. prostor 40 filira.

Milodari za unesrećena uslijed potresa. Sakupljeno bijaše po g. Vinku Babiću na Nj. V. B. Polikan K 92-15, koje darovaše gg. Martinis, Speisemeister K 21—; Babić Proviantmeister K 20; po K 2—: Rubenik, Tausak, Kellner, Raueh, Ogulinac, Babić, Grovčić, Starz, Dražić; po K 1:05: Loss; po K 1: Uječić, Niesta, Ebnsthaler, Rakteli, Riffler, Sulchbeck, Herbsthofer, Dietrich, Wondrack, Hegedds, Weiss, Pilepić, Tungler, Grego, Decker, Vidulić, Zubčić, Pavić, Svalina, Toth, Brucker, Fekanzouž, Barić, Segalla, Zwingl, Gregorić, Klanjec, Feljan, Musulin, Bozjak; po K 0:50: Lindičić, Ceko, Rudić; po K 0:40: Vusković; po K 0:20 Ritaco. Ugledali se i drugi! Zadnji iskaz K 435-20 ukupno K 527-35.

Naredba c. kr. namjesništva za Primorje od 10. ožujka 1916. broj 22117. Novi prijavi propisi za grad Gorice:

1. Svaka građanska osoba netom dodje u područje grada Gorice, mora se osobno prijaviti na c. k. policijskom odjelu (prijavni ured) i prikazati sve izkaznice legitimiranja i putovanja. Izjaviti će trajanje svojeg boravka, što je obično razvidno iz same putovnice. Slučajno produženje boravka morat će se također osobno prijaviti, pokazavši nužni dopust vojnike i građanske oblasti. Od toga su oproštane samo one osobe, koje su uredovno pozvane na kojegod građansku oblast, ako imaju otpuovani iz grada, već tekom dana te se ne svrate nikamo preko noć. Isto vrijedi i za one činovnike, koji putuju službeno te imaju pismeni službeni nalog.

2. Svi su stanovnici u području grada Gorice (privatnici ili gostioničari) dužni, da prijave svaku vojničku osobu, koja u njih prenoći najkasnije kroz jutro sljedećeg dana, kod zapovjedništva etapne postaje.

3. Svaki je vlasnik kuće dužan, da prilijepi otisak ove naredbe, ili barem kratičnog oglasa o tom, na vidljivom mjestu blizu ulaska u kuću. Gostioničari morat će ju prilijepiti u svakoj sobi za strance, odnosno u prostorijama gostione ili tocičionice. Svi prijavi propisi vrijede i nadalje. Prekršitelji kaznit će se globama od 10 do 200 K ili zatvorom od 1 do 14 dana. C. k. namjestnik: Dr. Alfred barun Fries-Skene.

Zadnje vijesti.

Princ Mirko u Beču.

Beč, 7. (D. u.) Crnogorski je princ Mirko dospio u najstrožem incognitu u Beč, da podje u sanatorij.

S njemačkog Reichstaga.

Berlin, (D. u.) Reichstag je počeo drugo čitanje vojnog proračuna.

Brzovjaka cara Viltma Hindenburgu.

Berlin, 7. (D. u.) Njemački je car odposlao Hindenburgu, prigodom njegovog pedesetgodšnjeg vojničkog jubileja, brzovjaku, kojom ističe, da je bilo Hindenburgu sudjeno, da besprimjermim uspjehom izvrši najteže i najviše zadaće, koje može na bojnome polju vojskovođja zadobiti. Ja znadem, da tumačim osjeđaje vojske i cjelokupne domovine, kada Vam na današnji dan najtoplije čestitam te Vas osjguravam, da ne će nikada zaboraviti se hvala

i priznanje za sve ono, što ste vi izvršili. Kao uspomenu šaljem Vam svoju sliku.

Nizozemska se utvrđuje.

Amsterdam, 7. (D. u.) Vojnici utvrđenog položaja Amsterdam bila je dopušteno nešto više slobode kretanja.

Uništen parobrod.

Vlissingen, 7. (D. u.) Poštanski je parobrod „Princess Juliana“ 1. veljače naišao na minu, te su ga morali nasukati. Za oluju je ovih posljednjih sedmica išao na komade, tako da je sada izgubljen.

Englesko-njemački zarobljenici ne mogu se izmjeniti.

London, 7. (D. u.) Nizozemska je vlada saopćila engleskoj, da se vozeenje po Sjevernom moru tako pogibeljno, da ona nije u stanju, da preuzme prijevoz engleskih zarobljenika, koji su za rat nesposobni, koji su se morali danas izmijeniti.

Razne vijesti.

Proćerđana crkva. U Astrahanu se nekoć objavio na obali Volge, gdje se obično nalaze posrednici i agenti velikih brodarskih i ribarskih društava, kaludjer i glasno je pitao lijevo i desno: Pravoslavni hrišćani, tko bi od vas htio da kupi ploveću crkvu? „Nije skupa!“ — U prvi mah svi su mislili, da je to jedan od bezbrojnih „bjesomućnika“, koji u svetoj Rusiji svojim proricanjima zadaju strah i trepet. Dokle su se mnogi već počeli da sklanjaju, odpočne jedan od posrednika više od šale razgovor sa kaludjerom, koji prijatelji „Riječi“ ovako saopštava: „Kakva li je to crkva, oće koju vi nudite?“ „Ploveća crkva svetoga Nikolaja!“ bio je odgovor.

„Pa ko je prodaje? Da li će se ona prodavati javnim nadmetanjem, ili nju prodaje konsistorija? To nije za nas, i svrše dugo traje.“ „Ko govori o javnom nadmetanju i o konsistoriji? Sam episkop Filaret prodaje crkvu. On me je ovamo poslao, da nadjem kupca.“

Sad je posrednik vidio, da pred njim ne stoji bjesomućnik, nego možda kakav dobar posao.

Odmah je otišao sa kaludjerom episkopu Filaretu od Astrahana. Duhovni glavar mu je odmah bez ikakva okolišanja ponudio na ogromnom splavu ploveću crkvu koja je prije nekoliko godina skopljanjem priloga po cijeloj Rusiji načinjena, da bi sa ribarima, koji se duže vreme bave na utoku Volge po raznim ućocićima, omogućilo da ovako putujuću crkvu posjeduju. Ova crkva na splavu vrlo je malo donosila prihoda episkopu, međutim je imao dosta izdataka oko izdržavanja crkvene posluge. Stoga se on riješio da svrši stim rdjavim poslom. Kako je on ovu priliku nečasnu trgovinu vrlo brzo svršio, ostavio je kupcu crkvu za 3500 do 4000 rubalja. Već poslije pet dana crkva je bila preprodana sa dobitkom od 1000 rubalja. Drugi posrednici ćupali su sebi kose što su tako lijep posao propustili. Za episkopa, koji je crkvu proćerđao „kao kakvo staro gvozdje ili samovar“, izgleda da će stvar ova imati izvjesnih posljedica — bar je naredjena istraga, s kakvim pak svršetkom, to se u Rusiji ne može nikad predviđjati.

Sjećajte se Crvenog križa!

Svoj k svome! Svoj k svome!

Skладиште pokućstva

Filipa Barbalića

PULA
ulica Sissano broj 12.

Obavješćuju se cijenjene mušterije, da su prispjeli **gvozdene sklapanjuci kreveti**, kao i **mali bijeli kreveti za djecu**. — Obavješćuje se također, da za dopunjak već bogatog skladišta, **prispjela je odnosno pokućstvo svake vrsti.**

Izvršuje sve tapetarske popravke brzo i točno.

Svoj k svome! Svoj k svome!

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI.

Tko želi uložiti sigurno svoj novac na štednju, tko ima platiiti „POSUJILNICI“ interes ili štogod na račun svog duga, tko bi htio u potrebi da digne koliko iz svog uloška kod „POSUJILNICE“,

taj neka se obrati

u „Narodni Dom“ (palaća „ISTARSKE POSUJILNICE“) u II. kat na pi-sarnu Dra. L. SCALIER, odvjetnika i vojničkog branitelja, i to u svaki delavni dan od 9—12 prije te od 3—7 sati poslije podne.

Posujilnica plaća na uloške 4½% kamata.

Uništavajte muhe da se ne umnožavaju!

Uzgojne crtice.

Opasno zalaganje.

Mali Jurić bijaše samo poveće nestašno dijete, inače bijaše veoma dobro i milo dijete; ali njegovi roditelji nijesu bili dobri uzgajatelji.

Kad god bi mali Jurić u svome nestastvu pao i tućno glavicom o kakav kamen, pa stao plakati, mati bi njegova dojurila, sva prestravljena, ćučnula bi pored njega i pitala ga uzdrhtalim glasom, šta je bilo. Kad bi doznala šta mu je i uvjerila se da nema opasnosti, glavna joj je briga bila utisati ovog malog nestaska da ne plaće „da se ne kida“, te da mu ne bi „škodilo“. Kako joj je jedina briga bila, da dijete što prije prestane plakati, nije mnogo birala sredstva za utišavanje — a pravo da kažemo, nije ni znala ćiniti izbora u tome. Tako, mjesto da upozori dijete na njegovu nepažnju, obično je ona tada stala bacati krivicu na kamen, na koji se ono spotaklo, ili o koji se udarilo, grđila bi taj kamen i grđila ga.

— Ćekaj ti, gadni kamenu! — govorila je ona. Ti što si moga Jurića oboro, da dijete razbije glavu!... Je li, sine, jesi li se na ovaj kamen spotakao?

— Na taj, na taj! — odgovaralo je dijete kroz plać i pokazivalo kamen o koji je zapelo nogom te palo.

— Ova, je li? Ćekaj ti, sine: sad ću ja njega naućiti pameti, pa da on ne dira drugi put moje dijete ni krivo ni dužno!... A!... a!...

I mati je donosila „tvrd“ i tukla kamen. Uz to je još ćesto davala, samo da bi dječju pažnju odvratila što više od događaja i bola:

— Je li, sine? Je li da ti nijesi ništa ućinio kamenu, a on te zakvaćio za nogu te si pao?

— Jeste... Nijesam ništa... glasio je neodređen i razvućen odgovor djetinji.

— Nevaljalac jedan!... A!... a!...
Kad se dijete ponovno spremalo da udari u

plać, otpoćinjala je ista stvar i sa onim kamenom o koji se dijete tućeno glavom. Mati je tukla kamen i rukom bez drveta, a po tom se „prićnjala“ kao da je i nju povrijedio taj zlikovac kamen, pa je na razne komićne načine iskazivala svoju uobražen ćlutinu na kamen. To je tako trajalo sve dotle, dok se dijete nije umirilo, ili ćak dok nije stalo i da se smije.

Majci je u ovom naćinu uzgajanja revnosno pomagao i otac djetetov.

Kad je ovaj mali nestasko prćeći se po stolicama pao i stao plakati, priskoćio bi mu otac u pomoć, stao grđiti stolicu, dodavao bi djetetu prut i ućio ga kako da tuće tu „sempiju“. Dijete je tuklo stolicu i prestalo plakati, a otac je bio sretan, što je tako lako prevario (zalagao) dijete.

Kad god bi majka umivala Juriću lice, nikad nije prošlo bez plaća. Mjesto da je ona tada sloćila njegovo ćogunstvo, rekavši mu uz to, da se i on mora umivati kao i svi ostali: mjesto da ga je upozorila na to da više pazi na ćistoću, pak rjeđje biti umivan — mjesto svega toga — mati je Jurića ćesto zalagivala time, što je za njegovu prjavšćinu bacala krivnju na stroćoga „Belina“ — psa.

— Gle, ti, molim te! — govorila je ona — kako je ono pseto opet ispućjalo po licu moga Jurića!... Ali, ćekaj, dobit će on već za to!...

Tada je mali Jurić pogledao kroz suze na „Belina“, pa ćim ga je mati obrisala i pustila, traćio je stap i otpoćinjao je haku za psom.

Drugom prilikom neumjesna ova uzgajatelja bacala je krivicu na izvjesno neprijatno svoga djeteta na macu, trećom prilikom na koku i tako redom. I uvijek po tom sljedovalo je gonjenje uobraženoga kriveća u boj.

Na taj je naćin malo po malo navikavao Jurić pravo, da nikada ne smatra sebe krivećem svojim nedaćama i drugo, ćim mu se dogodi štogod neprijatno, iskali svoju zloćvu na ćemu, što mu se desi u blizini.

Posto je slućkinja najćeće bila uza nj, on je, sirula, najviše trpjela od njegove srdžbe. Nju je on najćeće lukao, grebao i ućeđao.

Njegova je mati to ćesto gledala, ali po svom nezanjanju nije u tome nalazila nićesa zloga. Što više, kad je dijete jednom prilikom razuzvikao jaće izgreblo po licu, a ona ga za to bez razmišljanja pljusnula malo po ruci, naćinjena je u kuć ćitava ućluma. Roditelji Jurićevi su je izgrđili, ja i otjerali iz slućbe i uzeli drugu slućkinju.

— Gle ti nje, molim te! — govorila je mati. — Šta joj je na um palo, da dijete tuće? Zar ne vidi, da je dijete malo, pa ne zna? Boji se, valjda, da joj Jurićevi noćići ne nagrće debulu seljaćku koććtinu.

Domaće uzgajanje ovoga djeteta vršeno je neprestano u ovom pravcu. Ućitelj je u školi imao s njime dosta posla, ali bez uspjeha. O kakvim ćim posljednicama od ovakvoga domaćega uzgajanja nijesu Jurićevi roditelji bili u stanju ni slutiti.

Ali, kad od „Jurića“ postane „Jure“, ne samo roditelji, već i cijela okolica njegovu patila je od zle naravi ovoga nevaljalca. I to je svojevoljan i tvrdoglav kao niko, a nikada nije priznavao svoje krivice. Zbog svojih neuspjeha, usijed svoje lićne krivnje, nasrtao je on na svakoga s kim je u tom poslu imao kakvih odnosaja, i to katkad grubim rijećima, a katkad i psonicama ili ćim je god mogao. Svoje roditelje grđio najodvratnijim rijećima, pa ih je više puta i tukao. A kad mu toga nije bilo dosta, razbijao je po kuć posudje, krhao stolice i lomio stolove.

Koliko je i kolko neprijatnosti morao doćizjeti i on i njegovi roditelji, njegovi bližnji, a sve sa one njegove zle navike, koju je stekao uslijed pogrješnog uzgajanja, Napokon je bio poznat pod općim imenom „bedasti Jurina“.

Prijatelj mladeći.